

DEO OPTIMO MAX.

UNI ET TRINO,

VIRGINI DEI-PARÆ, ET S. LUCÆ
Orthodoxorum Medicorum Patrono.

QUÆSTIO MEDICA,

CARDINALITIIS DISPUTATIONIBUS manè diſcutienda, in Scholis Medicorum, die Mercurii vigeſimâ-quartâ menſis Martii, anno Domini M. DCC. LI.

M. JOSEPHO-MARIA-FRANCISCO DE LA SONE, Regiæ Scientiarum Academiæ Socio, Doctore Medico, Præſide.

An Tabacum lentum ſit homini venenum?

I.

SILETE tandem Jactatores tabaci; nec jam tantis excipite plauſibus hanc peſtem Americanam. Quid tantùm juvat ſtygium hunc pulverem totis haurire naribus? Noſcite tabacum, malum noſcite & dedecus veſtrum. Herba fuit diù ſolis maleficis nota, cujus vaporibus lymphati credulas Barbarorum mentes fatuis deludebant vaticiniis; (*a*) & hæc erat apud Indos Buhitorum ars magica. Paulò poſt evaſit uſus crebrior, & in auxi-

(*a*) Vid. Nicol. Monard. in ſimpl. med. hiſtor.

lium vocatus ab innumeris luis venereæ victimis, (*a*) quæ ad medullam usque ossium dilaniatæ dulci hâc gaudebant ebrietate, quâ veluti incantamento per tempus dolores sopiebantur, sæviores mox exsuscitandi: & hæc usûs tabaci prima fons & origo; dein placuit adeò, ut mensarum inter delicias vocatum, ultimum dissolutionis condimentum Indis venerit. Orbem nostrum latuit fanaticus ille ritus usquè dum primi intulerint, victores Americæ, Hispani, qui semen plantæ ab indigenis *Picielt* dictæ in patriam asportarunt ab Insulâ Tabacco, undè ipsi tabacum dixerunt: sic facta Hispania tabaci seminium; ex quo brevì per totam terram disseminatum est; nec celeriter minùs increbuit ubiquè usus. Periculum fecere primi aliquot Nautæ Hispanici, qui Indorum more tentarunt fumigationem; & hæc ansa fuit cæteris idem tentandi. Jam probatur ab Hispanis mos iste barbarus, huic favent Angli, applaudunt cæteri maris incolæ. Nautas tantus urit amor tabaci, ut suus nulli tubulus deficiat. Mox invidet miles castrensis; hinc ad invicem fumant castraque navesque. Sed quid tum? Incredibile dictu: varii orbis populi, imò populorum primates sicut & plebei, pauperes & dites, senes & juvenes omnes tandem, exceptis tum fœminis, ad ritum componuntur, &, ut ait Seneca, pecorum more sequuntur antecedentium gregem, pergentes non quà eundum, sed quâ itur. Sic communis tunc omnibus evasit tabaci usus, variis tamen varius. Alii enim & plurimi per tubulos primò arundineos, deindè verò coctiles, quæ Anglos manet inventi gloria, fumum hauriebant. Alii autem masticare, quidam in pulverem reductum per nares attrahere cœperunt; postremus is est modus qui ad nos usque præsertim invaluit: nec tanto unquam viguit favore. Mirum quid; fœminæ ipsæ quæ usum tabaci quondam horrebant adeò & execrabantur, ut ritum vocarent castrensem dissolutum & infamem, indesinenter laudant hodiè & excolunt: sic mores sunt quæ priùs fuerant vitia: tanta est hominum dementia, ut boni apud eos locum teneat error multorum; adductæ in consuetudinem voluptati indulgent, ignari quòd vim habeat deleteriam quâ fluidæ corporis partes simul ac solidæ inficiuntur, quantisque hæc erit voluptas empta doloribus.

(*a*) Vid. Misocapnum Jacob. sext. mag. Britann. Reg.

I I.

MELIUS nunquàm cujuslibet mixti noscitur vis & energia, quàm cùm sedulò attenditur & ad ipsius naturam, & ad effectus indè consequentes. Hâc methodo noscitur, ut aiunt, & à priori & à posteriori. Jam verò si arte chimicâ perpendatur natura tabaci, hanc salibus acerrimis, & sulphure multo constare potissimùm palàm est; si ad effectus vertatur animus, omnia caustici phænomena observare est: exteriùs enim ulceri sordido applicetur tabaci succus, comburens statim & veluti comedens carnes ulceris molliores, dum simul vi quâdam igneâ fibras incendit robustiores, atque revocat ad motum, caustici & claræ quidem satis notæ vicem gerit. Quibus invictè demonstratur vim inesse tabaco acerrimam, causticum æmulantem, quamque tàm in fluida quàm in solida deleteriam propugnamus. Et primò quidem toties depravantur humores nostri, quoties integrantes eorum particulæ propriam illis naturalemque formam præstare nequeunt. Gelatinosæ, v. g. particulæ si incidantur nimis atque jugiter dissolvantur, fieri jam non potest ut amicam ineant inter se unionem, ex quâ exurgit forma huic humori à naturâ præscripta; tuncque depravatus dicitur humor corporis gelatinosus. Idem de cæteris dicendum humoribus. Si quid autem valet partes humorum integrantes incidere nimis, dissolvere, & à naturali formâ removere, imprimis sanè causticum, si his unquam admisceatur. Ergò jugiter infestari debent

humores nostri deleteriâ vi tabaci, cùm caustica ipsius tinctura diù noctùque in naribus & in ore ipso extracta, nam frequentiùs per ora exputur, fluxu perenni in ventriculum delabatur, omnibus hìc misceatur fluidis; & exindè vias una petat circulatorias.

2°. Quæ cùm ita sit fluidorum labes, incolumia perstare non possunt ipsamet solida; prout enim rubigine ferrum, sic ab hâc acredine generali fibras omnes mordicari, mille in punctis effodi, sensimque dilacerari necessum; eadem enim interiora occupat pestis, quæ membranam veluti comburit pituitariam, papillas vorat nerveas, tussesque excitat violentissimas, si fortè per rimulam glotidis pulveris miasmata unà cum aëre in pulmonum penetralia irrepserint; quod quoties accidit, tot indè ulcerum principia: malum quidem in principio leve, quoniam verò diù sæpè noctùque fovetur causa, immane tandem crescit & ingens, solâ morte tollendum. Tum accusant temperamentum; verùm dedit hæc contagio labem. Quot narrat Hofmannus (*a*) crudeli hoc veneno raptos?

(*a*) Vid. Hofman. lib 2. de medicamentis officinal. cap. CXI. p. 320.

Prætereà nec ipsi remanent intacti nervi; dum enim in naribus assiduè convelluntur præsentiâ tabaci ac roduntur radices extremæ olfactorii nervi, certissimè per consensum in spasmum indesinenter cogitur universum systema nervosum; in quo quidem statu violento robur, & energiam acquirere impotens, tonum amittere necesse est: hinc nervorum debilitas simul & sensibilitas innumeris ansam morbis mox datura. Patet ergò quàm deleterium fluiqis æquè ac solidis corporis partibus tabacum veniat; undè dicendum toxicum.

I I I.

VENENUM dicitur, quidquid per se naturæ nostræ contrarium est: quâ latâ veneni definitione hæc omnia comprehenduntur quæ vi quâdam deleteriâ, ut dicit *Boerhaavius*, citiùs vel ocyùs necem inferre valent; sivè agant in corpus per formam specificam, quod distingunt multi, sivè per elementarem complexionem. Venena autem alia sunt acuta & subitò necant; alia absumunt miseros langoribus, &, ut aiunt, per accidens, nec insequitur mors nisi claudo pede, hæcque vocari solent lenta venena: illa inter numerandum *picielt*, sive tabacum; sævior eò tortor, quò lentiùs agit. Nec ultimum suâ vi deleteriâ sibi vindicat locum. Quot morti portas aperit! Jam sequitur tabes, tussis frequens, pectoris hydrops, phtysis pulmonaris, artuum tremor, & affectuum spasmodicorum cohors. Hinc vertiginosa juventus, morbosa virilis ætas, rara aut imbecillis senectus.

Ut autem de venenosâ tabaci qualitate nè vel minimus sit dubio locus, inquiramus signa assumptum venenum indicantia: primò adest, inquit *Ardoynus*, (*b*) corporis angustia, stomachi passio, vomitus, vel ad ipsum inclinatio præcipuè inconsueta: deindè verò si vis est calida, accedunt vertigines; oculorum rubedo, passio; motus convulsivi; & syncope. Jam verò nonne & iisdem stipatur symptomatibus tabacum, quoties virgineum adhuc nasum primâ vice inquinat. Quot sternutationes? Quot inconsuetæ nauseæ, imò vomitus enormes? Quæ nova menti caligo inducitur? Rubescunt oculi, & patiuntur adeo, ut ferè tota in his aboleatur functio; vertiginum invadit cohors; stupescunt sensus; generalis imminet lipothimia; presens adest sincope; jamque semianimum corpus jacet. Ergò & signis calidum venenum confirmatur tabacum.

(*a*) Vid Ardoyn. de venenis, cap. III.

I V.

QUIDAM fatebimur tabaci usum impunè tentarunt; sic & impunè usa napello puella hæc persica, quæ tactu, ore, & halitu venenum exhalans suos omnes amasios interimebat. Certissima verò, licet lenta, pœna

ſceleſtam hanc manet temeritatem. Hanc ſanè venenoſam vim tabaci jam diu noverat Michael Fæderowitz Moſcoviæ Princeps, (a) qui quemcumque tabaci uſum in omni ditionis ſuæ loco prohibuit, lege anno 1634, in tabacarios omnes promulgatâ quâ fuſtigatione primò, bifidâ dein alarum naſi ſectione debebant affici. Regnante apud Turcas Amuratho IV. (b) per ſeptem & decem annos capitale fuit uti tabaco: eadem circa tempora quibus omnia polluebat loca tabacoſa lues, utentes tabaco labiorum ſimul & naſi abciſione mulctari, vendulos verò unà cum ſuis mercibus in ignem projici, & abſumi juſſerat Schah Perſarum Rex: (c) id autem factum, notat hiſtoricus, quod milites ac cives tabidos, debiliores, languidos fieri ab uſu tabaci obſervaverant: ipſimet veneficam tabaci qualitatem ſubſentiunt Americani, ſiquidem deditos tabaco ſervos utpotè debiliores atque morbidos temnant, longèque rejiciant; adeò ut vix ullus in Americâ talis ſervi reperiatur emptor, (d) ſicut & apud nos porci porrigine cadentis. Ter quaterque beati Perſæ, quibus nunc ignotum vi è naribus mucum educere; nec ibi temnunt naturæ dona, nec in ulcera vertunt ſordida, quæ eo fine decora efformavit organa, ut ſuaviſſimam odorum amœnitatem poſſint faciliùs deguſtare; his frui non datur pulveris tabaci voluptate, ſed nec datur impia haurire cum melle dulci venena.

(a) Vid. Adam. Olearium, lib. 3. cap. 6. p. 197.

(b) Vid. Vigener. in lib. de ritibus moribuſque Turcarum.

(c) Vid. Adam. Olearium, lib. 5. cap. 31. p. 645.

(d) Vid. Miſocapnum auth. ſup. lau.

V.

AT in tabaco panaceam reclamant omnes: ecquis enim hodie pro ſuo tutori genio in hunc vel illum morbum, non habet ac prædicat tabacum? His ſi credere fas eſt ab atris vaporibus incolume præſtat cerebrum, ſimul & à pituitosâ illuvie liberat. Illis lynceos efficit ocellos. Quibuſdam præſtantiam aurium ſervat & decus. Cæteris gratâ, hilari, ac ſanâ dat frui vitâ. In hoc antidotum nec valent mephites ac nebulæ, nec quid unquam mali tentabit athſma; timet cancer lethales ſuas extendere radices, (e) & incaſſum prodit lethargus. His verò tot fabulis quis non inficias ibit, ſi rationem conſultam velit & experientiam? Remedium quidem dicemus tabacum, in quibuſdam caſibus à peritiſſimo artis magiſtro præſcriptum, aliàs venenum audit & proſcribendum; ſic quandoque ſal Saturni, cantharides, ſublimatum corroſivum, licet intùs venena, tamen in remedium vocantur aſſumenda. At tibi ſolatium affert tabacum & nares vellicando vitæ fallit tædia. Eſto: ſed anguis latet in herbâ: quibus titillantur ſenſus, iiſdem ſtimulis tandem deſtruuntur; irritatur quædam tabaco voluptas, ſed omnia ſimul in corpore irritantur, fatiſcunt, ac delentur; undè jure & meritò concludendum.

(e) Vid. Magnenum in ſuis exercitationibus de tabaco, exercitat. 14 & Tabacologiam Neandri.

Ergò Tabacum lentum eſt homini venenum.

Proponebat Pariſiis JOANNES-BAPTISTA BARJOLLE, Salmurienſis, Doctor Medicus Monſpelienſis, Saluberrimæ Facultatis Medicinæ Pariſienſis Baccalaureus, A. R. S. H. 1751,

A SEXTA AD MERIDIEM.

Typis QUILLAU, Univerſitatis & Facultatis Medicinæ Typographi, 1751.